

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

فارسی اول دبستان

وزارت آموزش و پرورش
سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی

فارسی اول دبستان - ۴۷
سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی
دفتر تألیف کتاب‌های درسی عمومی و متوسطه نظری
فریدون اکبری شلدره، فردوس حاجیان، حسن ذوالقاری، مصطفی رحمان‌دوست،
محمد رضا سنگری، عبدالرحمن صفارپور، غلامرضا عمرانی، گلزار فرهادی، حسین
قاسم پور مقدم، شهین نعمت‌زاده (اعضای گروه تألیف)

اداره‌ی کل نظارت بر نشر و توزیع مواد آموزشی
لیدا نیک‌روش (مدیر امور فنی و چاپ) - مجید ذاکری‌یونسی (مدیر هنری و
طراح جلد) - سیدعلی موسوی (نگاشتارگر طراح گرافیک) - سیدعلی موسوی
و مهناز خسرو پناه (صفحه‌آرا) - محمد حسین تهرانی، مانا نبوی فرهمند، الهه
اسماعیل‌زاده، سیاوش ذوالقاریان، علی خدایی، سحر حق‌گو، زنده‌یاد علی
عامه‌کن، امیر نساجی، اکبر افشار، مرضیه سرمشقی، زهرا فلاحتی، حمیدرضا
بیدقی، شیوا ضیایی، تارا کاوندی، زنده‌یاد علی نامور، علی نورپور، محمد حسین
سروش، مهدیه صفائی‌نیا، ثمین صبور، فربد نیک‌سروش، سیدعلی موسوی و
مجید ذاکری‌یونسی (تصویرگران). کامران انصاری (طراح خط رایانه‌ای). حمید
ثابت کلاچاهی، ناهید خیام‌باشی، زهرا محمد‌نظامی (امور آماده‌سازی)
تهران: خیابان ایرانشهر شمالی - ساختمان شماره‌ی ۴ آموزش و پرورش (شهید
موسوی)

تلفن: ۱۵۸۴۷۴۷۳۵۹، دورنگار: ۸۸۸۳۱۱۶۱-۹، دورنگار: ۸۸۳۰۹۲۶۶، کد پستی: ۷۷۳۳۹۰۹۳،
شرکت افست: تهران - کیلومتر ۴ جاده‌ی آبعلی، پلاک ۸، تلفن: ۰۹۰۷-۷۷۳۳۹۰۹۷،
دورنگار: ۱۱۱۵۵-۴۹۷۹، صندوق پستی: ۱۳۹۶-چاپ هفتم

شرکت افست «سهامی عام» (www.Offset.ir)

برای دریافت فایل pdf کتاب‌های درسی به پایگاه کتاب‌های درسی به نشانی www.chap.ir
و برای خرید کتاب‌های درسی به سامانه‌ی فروش و توزیع مواد آموزشی به نشانی www.sch.ir
نوع بدون کسب مجوز منع است و متخلفان تحت پیگرد قانونی قرار می‌گیرند.

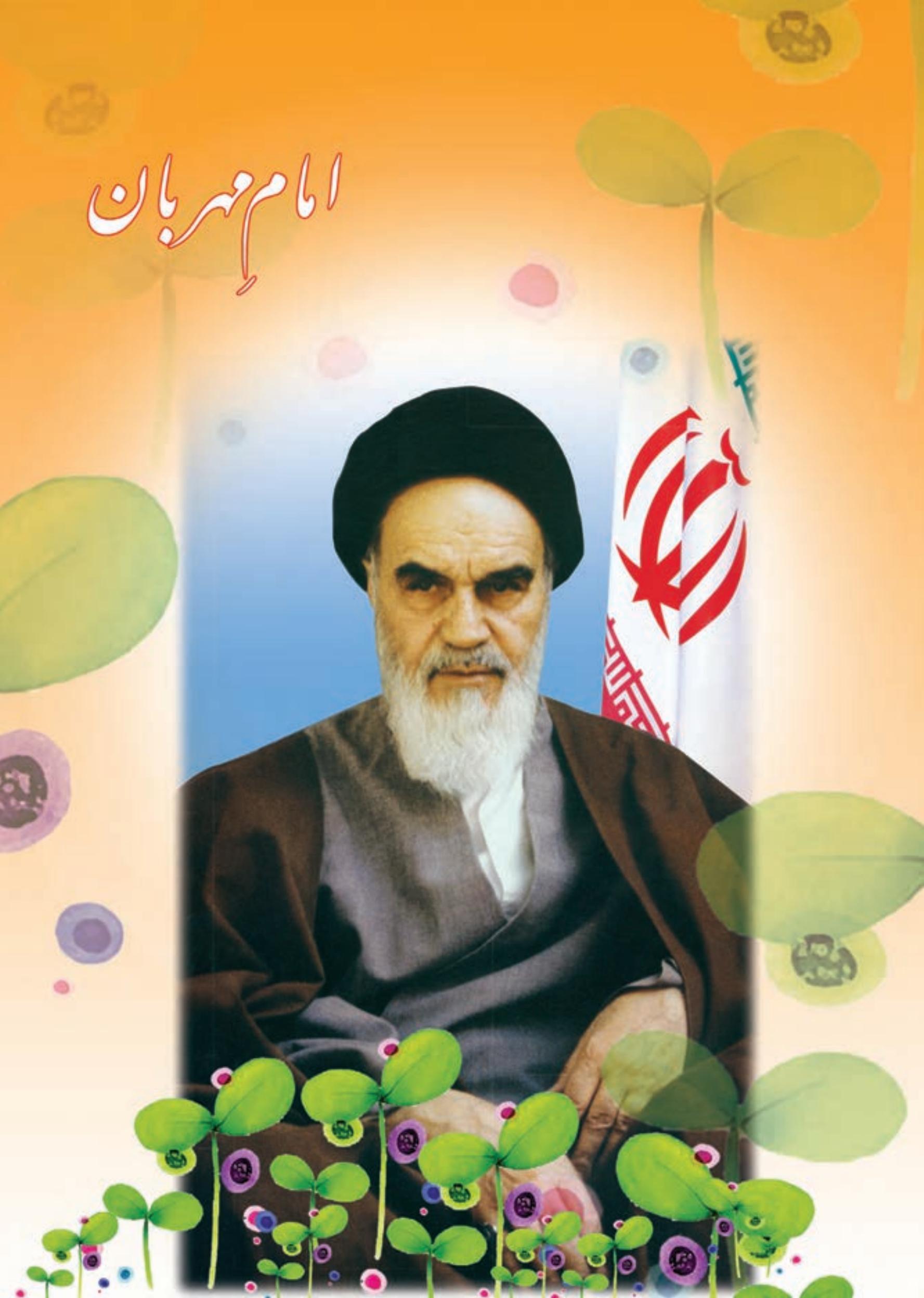
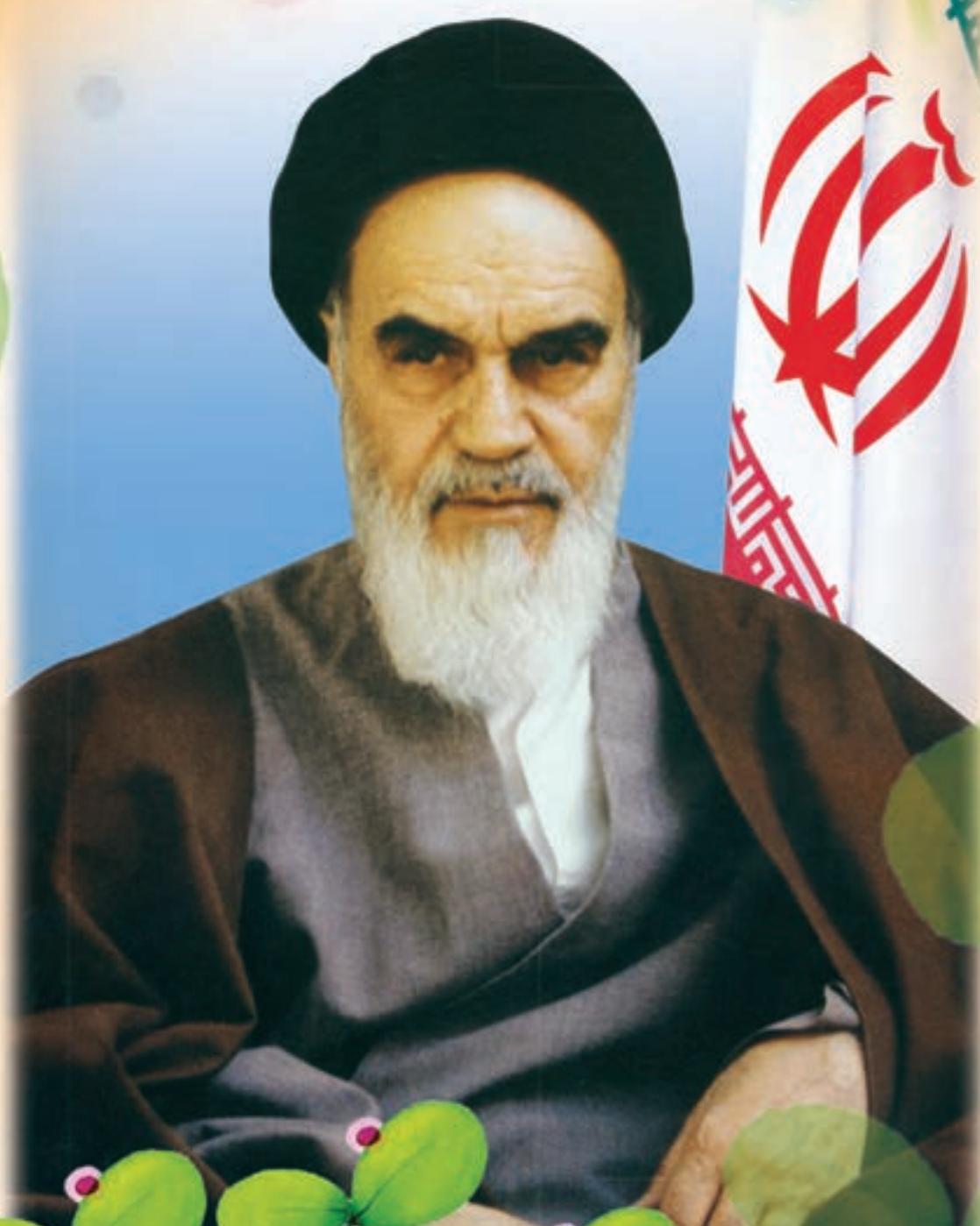
نام کتاب:
پدیدآورنده:
مدیریت برنامه‌ریزی
درسی و تألیف:
شناسه افزوده برنامه‌ریزی
و تألیف:

مدیریت آماده‌سازی هنری:
شناسه افزوده آماده‌سازی:

نشانی سازمان:
ناشر:
چاپخانه:
سال انتشار و نوبت چاپ:

کلیه‌ی حقوق مادی و معنوی این کتاب متعلق به سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی
آموزشی وزارت آموزش و پرورش است و هرگونه استفاده از کتاب و اجزای
آن به صورت چاپی و الکترونیکی و ارائه در پایگاه‌های مجازی، نمایش، اقتباس،
تلخیص، تبدیل، ترجمه، عکس برداری، نقاشه، تهیه‌ی فیلم و تکثیر به هر شکل و
نوع بدون کسب مجوز منع است و متخلفان تحت پیگرد قانونی قرار می‌گیرند.

امیربان

فهرست

بخش ۲: آموزش نشانه‌ها (۱)

۲۷	درس اول آ-ب
۳۰	درس دوم آ-د
۳۳	با هم بخوانیم (مهربان‌تر از مادر)
۳۴	درس سوم م-م-س-س
۳۷	درس چهارم او-و-ت-ت
۴۰	درس پنجم ر-ذ-ن
۴۳	با هم بخوانیم (زردآلو)
۴۴	درس ششم ا-ي-ي-ا-ي-ز
۴۷	با هم بخوانیم (ای ایران)
۴۸	درس هفتم ا-ه-ه-ه-ش-ش
۵۱	درس هشتم ي-ي-ا-م
۵۴	درس نهم ک-و
۵۷	درس دهم پ-پ-گ-گ
۶۰	درس یازدهم ف-خ-خ
۶۳	با هم بخوانیم (ما کودکانیم)
۶۴	درسدوازدهم ق-ق-ل-ل
۶۷	درس سیزدهم ج-ج-ج-استشنا
۷۰	درس چهاردهم ه-ه-ه-چ-چ
۷۳	با هم بخوانیم (جشن در آسمان)
۷۴	درس پانزدهم ژ-خوا

مقدمه

بخش ۱: نگاره‌ها

۱	به خانه‌ی ما خوش‌آمدی
۲	با هم بخوانیم (خدای مهربان)
۳	بچه‌ها، آماده!
۴	یک و دو و سه، راه مدرسه
۵	به مدرسه رسیدیم
۶	با هم بخوانیم (راه مدرسه)
۷	از کلاس ما چه خبر؟
۸	بازی، بازی، تماشا
۹	به به چه روستایی!
۱۰	با هم بخوانیم (سبز و سبز و سبز)
۱۱	چه دنیای قشنگی!
۱۲	در مسجد محله
۱۳	نوروز در خانه‌ی ما
۱۴	با هم بخوانیم (انار)
۱۵	
۱۶	
۱۷	
۱۸	
۱۹	
۲۰	
۲۱	
۲۲	
۲۳	
۲۴	
۲۵	

روان‌خوانی

۱۱۱	- شادیم و پاک و خندان
۱۱۲	- چهار فصل
۱۱۴	- داستان...
۱۱۵	نیایش
۱۱۶	فهرست کتاب‌های مناسب برای پایه‌ی اول ابتدایی

روان‌خوانی

۷۸	- قرآن
۷۹	- میهن ما

بخش ۳: آموزش نشانه‌ها (۲)

۸۱	درس شانزدهم در بازار «تشدید»
۸۴	درس هفدهم صدای موج «ص-ص»
۸۵	- سفر دلپذیر «ذ»
۸۷	با هم بخوانیم (دریا)
۸۸	درس هجدهم علی و معصومه «ع-ع-ع-ع»
۹۰	- مثل خورشید «ث-ث»
۹۳	درس نوزدهم حَلَزُون «ح-ح»
۹۵	با هم بخوانیم (...)
۹۶	درس بیستم رضا «ض-ض»
۹۷	- خاطرات انقلاب «ط»
۱۰۰	با هم بخوانیم (جشن بهمن)
	درس بیست و یکم
۱۰۱	- لاکپشت و مرغابی‌ها «غ-غ-غ-غ»
۱۰۴	درس آزاد محل زندگی من
	درس بیست و دوم
۱۰۵	- پیامبر مهربان «ظ»
۱۰۸	با هم بخوانیم (پیغمبر ما)
۱۰۹	- جدول الفبای فارسی

مقدمه

خدای مهریان را سپاس می‌گوییم که در پی جهش به سوی تحول بنیادین و تغییر نگرش‌ها در قلمرو آموزش و پرورش، توانستیم با تکیه بر مبانی تعلیم و تربیت اسلامی و نیز توجه به چهار چوب برنامه‌ی درسی ملی، به بازنگری برنامه‌ی درسی فارسی و باز تولید محتوای درس فارسی بپردازیم و کار تهیه، سازماندهی و طراحی ساختار و محتوای کتاب درسی و دیگر مواد بسته‌ی آموزشی را به فرجام برسانیم. امیدواریم آموزش این برنامه، سبب شکوفایی استعدادهای نوآموزان و رشد و بهبود فرایند آموزش عمومی میهن اسلامی گردد.

برنامه‌ی زبان آموزی دوره‌ی دبستان و به‌طور خاص، کتاب فارسی «بخوانیم و بنویسیم» پایه‌ی اول، که حدود یک دهه در چرخه‌ی آموزش رسمی کشور حضور داشت؛ اینک بر بنیاد یافته‌ها و اندوخته‌های کارشناسان و تجربه‌های علمی و آموزشی همکاران و صاحب‌نظران تعلیم و تربیت سراسر ایران عزیز، فرصت تولید دوباره یافت؛ به همین سبب از فرصت فرخنده‌ی فراهم آمده، استقبال کردیم و کوشیده‌ایم با بهره‌گیری از دیدگاه‌های مختلف و کاربست نیکوترين آن‌ها، در همه‌ی عناصر ساختاری و محتوایی برنامه، بازنگری و اصلاحات و تغییرات بایسته؛ صورت گیرد.

توجه به نیازهای کودکان عزیز و رعایت واژگان پایه‌ی زبان آموزان، متناسب با میزان درک و دریافت آنان، و نیز درخواست‌های آموزگاران گرامی، در تمام فراز و فرودهای این تغییرات، پیش روی ما بوده است.

برای کمک به فرایند یاددهی- یادگیری و بهبود آموزش و بهره‌وری نیکوتر، توجه شما همکاران ارجمند را به نکات زیر، جلب می‌کنیم:

۱- محتوای برنامه‌ی زبان آموزی دوره‌ی دبستان، با توجه به مهارت‌های زبان، در دوپنه سازماندهی شده است:
الف) کتاب فارسی (مهارت خواندن) ب) کتاب نگارش فارسی (مهارت نوشتن) کتاب مهارت خواندن در آموزش بر روش کلی و کتاب مهارت نوشتمن، بر روش جزئی تأکید دارد اما با توجه به نگاه تلفیقی، در مراحلی از آموزش به فراخور محتوا، به هر دو روش توجه شده است.

۲- این برنامه بر پایه‌ی مهارت‌های گفتاری (گوش دادن، سخن گفتن، خواندن، تفکر و استدلال) و مهارت‌های نوشتاری (دست‌ورزی، رونویسی، کلمه‌نویسی، جمله‌نویسی، بندنویسی و املاء...) سازماندهی شده است.

۳- کتاب فارسی (مهارت خواندن) با نگاره‌آغاز شده است؛ این بدان معناست که گام نخست در آموزش زبان، پرورش سواد بصری به همراه رشد سواد شنیداری است که با دست‌ورزی‌هایی همراه شده است. در پی تقویت چشم و گوش و ماهیچه‌های دست و رشد توانایی‌های فرآگیران، آموزش نشانه‌های خطی زبان آغاز می‌شود. دانش آموزان پس از آشنایی با شکل نوشتاری نشانه‌ها و کلمه‌ها، در کتاب نگارش از نمونه‌ی تحریری آن‌ها، بازنویسی و نمونه‌برداری می‌کنند. برای پویاتر کردن آموزش و ترا فا بخشی و ماندگارسازی آموخته‌ها، توصیه می‌شود از روش‌های فعال، مشارکتی و همیاری استفاده شود تا دانش آموزان، برای شکوفایی تفکر و پرورش استعدادهای خود در جریان یاددهی- یادگیری، نقش اثربخش‌تری داشته باشند.

۴- برای تقویت توانایی خوانانویسی و خط خوش دانش آموزان، در سازماندهی محتوا، سه نوع خط به کار گرفته شده است:

الف) خط خوانداری که سرمشق خواندن شاگردان است و همان خطی است که معمولاً همه‌ی کتاب‌های کودکان به آن خط نوشته و چاپ می‌شود.

ب) خط نوشتاری که سرمشق نوشتمن دانش آموزان است و خطی است که متن درس‌ها با آن نوشته شده است. مبنای بهره‌گیری از خط نوشتاری یا تحریری، مشق نظری، دست‌ورزی و تمرین عملی دانش آموزان است، این کار با الگوپذیری از روی کتاب و تمرین و تکرار میسر می‌شود.

پ) خط نستعلیق ساده‌یا شبه نستعلیق، فقط در شعرها (با هم بخوانیم) با هدف آشنایی چشم نوآموزان با جلوه

ای از هنر خوش نویسی فرهنگ ایرانی و پرورش حسّ زیبایی شناسی، به کار گرفته شده است.

۵- برای آشنایی دانش آموزان عزیز با خط خوش و زیبای نویسی و پرورش سعاد دیداری، برخی از واژه‌ها در متن درس (بخش سوم)، به هر دو شکل (خط خواندن و خط نوشتند)، نوشته شده است؛ مانند فجر و فجر.

لازم است آموزگاران گرامی در آموزش، به این دو شکل نوشتاری اشاره کنند اما در ارزش‌یابی درس املاء آن‌چه باید مورد توجه باشد، درست‌نویسی شکل املایی کلمات است، نه نوع خط آن‌ها، بنابراین، املای کلمه‌ی فتح و فتح، هر دو صحیح است.

۶- یکی از درس‌های کتاب، «درس آزاد» است. تهیه‌ی محتوای مناسب برای این درس، به‌عهده‌ی معلمان محترم و دانش آموزان عزیز گذاشته شده است تا با توجه به نیازهای منطقه‌ای، ضرورت‌های فرهنگی و آداب و رسوم محلی، به تولید آن اقدام نمایند. رعایت عناصر ساختاری درس و هماهنگی با دیگر درس‌ها، لازم است.

۷- در پایان بخش دوم و سوم، «روان‌خوانی» آمده است. در تهیه و تدوین و گزینش واژگان این متن‌ها به میزان پیشرفت زبان آموزی دانش آموزان، با دقّت فراوان، توجه شده است؛ از این‌رو، تکرار و تمرین در خوانش این متن‌ها، به رشد مهارت خواندن و پرورش توانایی درک آنان کمک خواهد کرد.

۸- برای ایجاد هماهنگی بیش‌تر در زمینه‌ی خوانش صحیح اشعار و متن‌های کتاب به زبان فارسی معیار، لوح فشرده‌ی کتاب گویا، آماده شده است، بهره‌گیری از این ابزار، سبب تقویت قوه‌ی شنیداری و پرورش ذوق و ایجاد تنوع و نشاط در فرآگیران خواهد شد.

۹- ارزش‌یابی توصیفی، فرصت مناسبی را برای شناسایی دقیق توانایی و استعدادهای فرآگیران فراهم می‌آورد. برای بهره‌گیری کاراتر از این شیوه، لازم است از آغاز سال ابزارهای مناسب، همچون آزمون‌های عملکردی، کار پوشه‌ها و سیاهه‌ی رفتار تهیه گردد تا بازخوردهای توصیفی، به هنگام و به جایگاه ثبت وارائه گردد.

۱۰- با توجه به این که سازمان‌دهی محتوای و برنامه‌ریزی آموزش زبان، بر بنیاد نیازهای دانش آموزان و قابلیت ذهنی و توانایی زبانی آنان و با تکیه بر مبنای علمی و تجربه‌های کارشناسانه، صورت پذیرفته است، لازم است آموزگاران گرامی و اولیای محترم مدارس به کتاب درسی و رعایت برنامه‌های آموزشی آن، پای‌بند باشند و از تحمیل کتاب‌های کمک درسی به فرزندان عزیز، خودداری فرمایند.

۱۱- برای گسترش فرهنگ مطالعه و پرورش روحیه‌ی کتاب خوانی، به معلمان عزیز، توصیه می‌شود به گونه‌ای برنامه‌ریزی کنند که در هر فعالیت «کتاب خوانی»، یک کتاب مناسب با این گروه سنی، در کلاس خوانده شود.

۱۲- جمله‌های کوتاه، گویا و پرمايه که در پیشانی بخش‌ها گنجانده شده است، اگرچه بازبان آموزی، پیوندی مستقیم ندارد اما از دید محتوای کاملاً با آموزه‌های فرهنگی-تربیتی و اهداف آموزشی کتاب، درآمیخته و آگاهانه انتخاب شده‌اند؛ بنابراین لازم است آموزگاران محترم با درنگ در پیام آن عبارات، زمینه‌ی گفت‌و‌گوی دانش آموزان را نیز فراهم آورند.

۱۳- برنامه‌ی زمان‌بندی آموزش این کتاب، فقط برای هماهنگی بیش‌تر و ایجاد همنوایی در جریان آموزش عمومی

کشور، تهیّه و تدوین شده است و جنبه‌ی پیشنهادی دارد، به همین سبب در مناطق مختلف، با توجه به شرایط آب و هوایی و بافت اقلیمی، به تشخیص کارشناسان آموزش ابتدایی استان‌ها و هماهنگی با دفترتألیف کتاب‌های درسی قابل انعطاف و تغییرپذیر است.

این کتاب در سال تحصیلی ۱۳۸۹-۹۰ طی چندین جلسه، با حضور کارشناسان، صاحب‌نظران، آموزگاران و جمعی از مؤلفان گرامی، به سامان فرجامین خود رسید و بدین‌سان، سازماندهی گردید. از همه‌ی این بزرگواران که با تعهد و دلسوزی در مباحث آموزشی و محتوایی جلسات کارشناسی، حضوری اثرگذار داشته‌اند، صمیمانه سپاس‌گزاریم و نیز چشم به راه دیدگاه‌های ارزنده‌ی شما خواننده‌ی ارجمند هستیم.

برنامه‌ی پیشنهادی آموزش کتاب فارسی

هفته‌ی چهارم	هفته‌ی سوم	هفته‌ی دوم	هفته‌ی اول	هفته ماه
نگاره‌ی ۱۰-۸	نگاره‌ی ۷-۶-۵	نگاره‌ی ۴-۳	نگاره‌ی ۲-۱	مهر
درس ۴ او و -تت	درس ۳ م-س س	درس ۲ آ-د	درس ۱ آ-ب ب	آبان
درس ۸ ی-ی-ا-ز	درس ۷ ای-ی-ای-ز	درس ۶ ا-۵-۴-شش	درس ۵ ر-ذ ن	آذر
درس ۱۲ ف-خ-ل	درس ۱۱ ف-خ	درس ۱۰ پ-گ گ	درس ۹ ک-ک و	دی
روان‌خوانی	درس ۱۵ ژ-خوا	درس ۱۴ ه-۵-۴-چچ	درس ۱۳ ج-ج-استثنای	بهمن
درس ۱۹ ح	درس ۱۸ ع-ع-ع-ڈ	درس ۱۷ ص-ص-ڈ	درس ۱۶ تشدید	اسفند
درس ۲۱ غ-غ-غ-درس آزاد	درس ۲۰ ض-ض-ط	-	-	فروردین
مرور و تمرین	مرور و تمرین	روان‌خوانی	درس ۲۲ ظ	اردیبهشت

گروه زبان و ادب فارسی

دفترتألیف کتاب‌های درسی عمومی و متوسطه نظری

نشانی پایگاه رایانه‌ای: Literature - dept. talif.sch.ir